

23. 4. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rozsah zajištění z pohledu vydání výtěžku zajištěnému věřiteli u zástav s proměnlivým obsahem

Revizní novelou Insolvenčního zákona (dále jen „InsZ“) provedenou v r. 2013 byly odstraněny mnohé sporné otázky týkající se postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení ve vztahu k uplatňování práv na uspokojení za zajištění, kdy byla ve významné míře posílena práva nezajištěných věřitelů (institut uplatnění námitek vůči návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli dle § 298 odst. 2 InsZ), jakož i vyjasněn postup v případě uplatnění zajištění vícero zajištěných věřitelů ke stejnému předmětu zajištění (viz úprava § 230 odst. 4 InsZ).

Přesto však zůstaly některé otázky týkající se uplatňování práv zajištěného věřitele nedořešeny a v praxi nadále dochází k situacím, na které Insolvenční zákon nedává jasnou odpověď.

Jednou z těchto oblastí je problematika, jakým způsobem řešit spor mezi zajištěným věřitelem a insolvenčním správcem ohledně rozsahu zajištění u zajišťovacích instrumentů, které nemají k určitému okamžiku exaktní obsah, resp., jejichž předmět se může měnit v čase (typicky zástava věci hromadné, zástava závodu, zástava pohledávky z běžného účtu[1] apod.). Pro účely tohoto článku budeme nazývat tato zajištění jako „**zástavy s proměnlivým obsahem**“.

Sporná situace

Každý zajištěný věřitel musí svou pohledávku do insolvenčního řízení řádně přihlásit postupem dle § 173 a násl. InsZ jakožto pohledávku zajištěnou, přičemž musí v přihlášce řádně specifikovat veškerá práva ze zajištění, jejichž uspokojení se domáhá z majetku dlužníka.

Zajištění pohledávky se v přihlášce specifikuje prostřednictvím právního důvodu (typicky smlouva), popisem majetku tvořícího zajištění (vychází se typicky ze specifikace, jak je popsána v příslušné smlouvě) a konečně uvedením okamžiku vzniku zajištění (konkrétní datum) a rozhodného práva, kterým se zajištění řídí.

Ve vztahu k zástavám s proměnlivým obsahem je nutno akcentovat, že pro řádnou specifikaci zajištění bude zcela postačovat, pokud bude zástava popsána obecným způsobem tak, jak byla příslušnou smlouvou zřízena (např. „závod dlužníka“ u zástavy závodu, „zásoby cihel ve skladu

dlužníka na adrese XY“ u zástavy zásob jakožto věci hromadné, atd.).

Je pak na insolvenčním správci (potažmo na dlužníku), aby v rámci přezkumu pohledávek přihlášenou pohledávku přezkoumal, a pokud má výhrady vůči uplatněnému zajištění, aby přihlášenou pohledávku zajištěného věřitele popřel co do pořadí dle § 195 InsZ (vztahuje-li se důvod popření toliko k uplatněným právům ze zajištění). **Insolvenční správce není oprávněn ani povinen se zajištěného věřitele dotazovat, k jakému konkrétnímu majetku či věcem bude věřitel předmětné zajištění uplatňovat či „vztahovat“**, tedy např. co vše v budově na určité adrese, v níž má být podle zástavní smlouvy sklad zásob dlužníka, bude zajištěný věřitel považovat za ony „zastavené zásoby“ apod.

A zde se dostáváme k jádru problému u zástav s proměnlivým obsahem. I kdyby totiž již v době přezkumného jednání existoval mezi zajištěným věřitelem a insolvenčním správcem (resp. dlužníkem) spor o to, co přesně tvoří předmět zajištění, **nemá insolvenční správce (resp. dlužník) možnost zajištění z tohoto důvodu popřít** (formou popření pořadí přihlášené pohledávky), neboť obecný popis předmětu zajištění splňuje veškeré požadavky InsZ (i kdyby v okamžiku přezkumného jednání předmětné zajištění nemělo žádný obsah - např. nulový zůstatek na účtu v případě zástavy pohledávky z účtu - není to důvodem pro popření zajištění).

Výsledkem výše popsané situace tedy podle stávající právní úpravy InsZ bude, že insolvenční správce (resp. dlužník) přihlášenou pohledávku uzná, včetně jejího pořadí, a spor o rozsah zajištění se ponechá na řešení v samotném insolvenčním řízení.

Jak řešit spor o rozsah zajištění mimo přezkumné jednání?

Odpověď na nadepsanou otázku se může zdánlivě jevit jednoduchá. V situaci, kdy bylo zajištění přihlášené zajištěným věřitelem zjištěno, je zajištěný věřitel oprávněn prostřednictvím pokynů ukládat povinnosti insolvenčnímu správci jak ve vztahu ke správě zajištěného majetku (§ 230 odst. 2 InsZ), tak ve vztahu k jeho zpeněžení (§ 293 InsZ).

Správnost pokynů zajištěného věřitele ohledně správy a zpeněžení zajištěného majetku je pak insolvenční soud oprávněn na návrh insolvenčního správce zkoumat, avšak **pouze z pohledu toho, zda pokyn vede k jeho řádné správě (u pokynů ke správě majetku), resp. zda by nebylo možné předmět zajištění zpeněžit výhodněji (u pokynů ke zpeněžení majetku).** V žádném z těchto případů insolvenčnímu soudu **nenáleží meritorně zkoumat, zda je zajištěný věřitel oprávněn činit pokyny k danému konkrétnímu majetku, jenž podřazuje pod zajištění své pohledávky.**

Jak se tedy domoci meritorního rozhodnutí soudu, které by bylo závazné pro všechny účastníky?

Vycházíme-li pro tyto účely z předpokladu, že zajištěný věřitel a insolvenční správci budou postupovat pragmaticky a naleznou shodu na způsobu zpeněžení sporného majetku (resp. ke zpeněžení majetku dojde po zásahu insolvenčního soudu, který způsob zpeněžení určí rozhodnutím při přezkumu pokynu zajištěného věřitele v intencích § 293 InsZ), **sporná otázka rozsahu zajištění může být dle stávajícího znění InsZ vyřešena pouze v rámci rozhodnutí soudu dle § 298 InsZ o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli.** Teprve zde je oprávněn insolvenční soud meritorně posoudit, jaké konkrétní plnění z titulu uplatněného zajištění připadá zajištěnému věřiteli, a jaké plnění mu přiznat nelze.

Zásadní problém však způsobuje skutečnost, že zajištěný věřitel není podle InsZ sám oprávněn po zpeněžení předmětu zajištění iniciovat předmětné rozhodnutí o vydání

výtěžku, nýbrž může tak učinit pouze prostřednictvím insolvenčního správce. Vzhledem k existenci sporu o rozsah zajištění však bude mít správce logicky odlišný názor na předmětnou věc, a je pravděpodobné, že nebude mít vůli předkládat soudu návrh na vydání výtěžku zpeněžení, vůči kterému má výhrady. **Schopnost zajištěného věřitele eskalovat řešení sporu o rozsahu zajištění soudu je zde tedy podmíněna úkonem protistrany (správce), která nemá z povahy věci zájem návrhu vyhovět.**

Nelze přehlédnout, že insolvenční správce by měl pro svou nečinnost ve vztahu k podnětům zajištěného věřitele na vydání výtěžku zpeněžení zajištění subjektivně pádný argument - pokud by totiž soud návrhu správce na vydání výtěžku zpeněžení v rozsahu, jak jej požaduje zajištěný věřitel, vyhověl, správce by neměl právo podat vůči rozhodnutí opravný prostředek, neboť po formální stránce bylo „jeho návrhu“ zcela vyhověno.

Tyto problémy zde vyvstávají právě kvůli asymetrii ve vztahu zajištěného věřitele a insolvenčního správce, kdy na jedné straně je správce podle zákona oprávněn podrobit pokyny zajištěného věřitele přezkumu soudu (byť v omezeném rozsahu), zajištěný věřitel však naopak nemá nástroj, jak iniciovat přezkum postupu správce, který odmítá vydat zajištěnému věřiteli „sporný“ rozsah zajištění. Je nutno konstatovat, že obecné instituty pro dozor nad výkonem povinnosti insolvenčního správce (zejména dohledací činnost soudu) zde nelze považovat za dostatečné, a zákon by měl poskytovat zajištěným věřitelům přímočařejší řešení pro ochranu jejich práv.

Závěr

Je nasnadě, že stávající situace, kdy je zajištěný věřitel v případě sporu o rozsah zajištění závislý na rozhodnutí insolvenčního správce podat příslušný návrh na vydání výtěžku zpeněžení, neodpovídá privilegovanému postavení zajištěného věřitele, kterého se mu jinak v otázkách zpeněžení zajištění dostává.

Praktické problémy při nakládání s výtěžkem zástav s proměnlivým obsahem by bylo možné vyřešit změnou právní úpravy, která by dávala právo samotnému zajištěnému věřiteli iniciovat řízení o schválení vydání výtěžku zajištění.

Mgr. David Urbanec,
partner, advokát

JUDr. Michal Koňuch,
advokát

[DUNOVSKÁ & PARTNEŘI s.r.o.](#)
advokátní kancelář

Palác Archa
Na Poříčí 24
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 774 000
e-mail: office@dunovska.cz

[1] Dle právní teorie je sice pohledávka z běžného účtu vždy jedna a ta samá (právo majitele účtu disponovat s prostředky na účtu způsobem dle smlouvy o vedení účtu), nicméně z praktického hlediska je zřejmé, že konkrétní výše disponibilní pohledávky se mění v závislosti na příchozích a odchozích platbách z účtu.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva - právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti - jaké přinesla změny?](#)